

Orta Aziýa we türkçülik: Daş diwarlara oýulyp ýazylan müdimilik ýadygärlik

Category: Kitapcy,Taryhy makalalar

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Orta Aziýa we türkçülik: Daş diwarlara oýulyp ýazylan müdimilik ýadygärlik ORTA ASYA Ve TÜRKÇÜLÜK – Ulu Bireyler-Taş Duvarlara Kazılmış Ölümsüz Anıtlar

1. TAŞKENT

Taş gibi asil kent, seni çok severim, çünkü sen Orta Asya'nın başkenti sen. Zevkle dolu dolu geçen 1992-1993-1994 yıllarımda Taşkent'teydim. Vatan sevgisiyle yanık ulu savaşçı Babur'un (1483-1530) doğup büyüdüğü Fergane ülkesini ziyaret ettim, Alay Sıradağlarından özgürlüğün simgesi uçan kuşları seyrettim. Taşkent Doğu Bilimleri Enstitüsü'nün davetlisi olarak, Özbek dili ile karşılaştırmalı Uygur ve Türk dillerinden ders verdim. Bu derslerimden şu sonucu çıkarmıştım: "Özbekçenin hem Doğu, hem Kuzey Türkçesinin özelliklerini taşımasından dolayı bu dil hakkında şöyle bir sonucu çıkarabiliriz ki, eğer gelecekte BÜYÜK TÜRKİSTAN'da ortak bir yazı diline gereksinim doğacaksa, bu dil elbette Özbekçe olacaktır" (KURBAN 1995 : TÜRK KÜLTÜRÜ). Bir Taşkentli gibi bu ulu şehri sevme şansına sahip oldum. Taşkent beni unuttur mu-unutmaz mı bilemem, ben Taşkent'i asla unutmam. Cengiz Han da Taşkent'i çok sevmiş, 1220'li yılları Batı seferinden-Buhara'dan ülkesine dönerken, Taşkent'in Çirçik sahilinde dinlenme molası vermiş, Çirçik'in kımızını doya doya içmiştir. Çirçik'in kımızını ben de içmiştim.

Yıl 1865 Rus saldırısına azimle direnen ve Pantürkleri kucağında barındıran bu şanlı şehre şan ve şerefler olsun!... Hokant Hanlığının ordu komutanlarından olan ve Taşkent savunmasında şehit düşen Alimkul (1831-1865), Taşkent'teki

Şayhantahor Mezarlığında gömülüdür. Gulca'daki Şarki Türkistan Cumhuriyeti'nin (1944-1949) kurucularından Alihan Töre (1885-1976), Taşkent'teki Zayniddin Baba Mezarlığında gömülüdür. Evet Pantürkist Taşkent, Alimkul-Alihan Töre gibi ulu Pantürkistleri toprağında saklıyor.

2. ÜRÜMÇİ

Doğu Türkistan'ın başkenti olan Ürümçi, BARLAS BEYİ Büyük Timur'un yedinci göbekten atası İRUMÇİN'in adıdır. Bu sözcük anlam bakımından büyük ihtimal Türkçemizdeki "ÇINLIK"tan gelmektedir. Yani Çınlıktan Türemiş-Hakikatin ürünü demektir. Timur'un ataları geçmişe doğru şöyle sıralanır: Emir Taragay-Emir Tökel-Emir İlingiz Noyan-Emir İçil Bahadur-Emir Karaçar Noyan Bahadur-Emir Sogunçin Bahadur-Emir İrumçin Barlas-Kaçuli Bahadur-Domnay Han. BARLAS, bu kabilenin soyadı olup, kahraman demektir (SAYRAMİ 1986 : 82-KURBAN 1995 : 14).

Büyük Timur'un seferlerle dolu geçen 1390'lı yılları... Hindistan yolculuğundayken, bu günkü Ürümçi kentinin yerleştiği ovalar-dereler üzerinden geçmiş ve dikkatini çeken bu coğrafyayı, kahraman atalarının saygısı gereği İrumçin olarak adlandırmıştır. EMİR İRUMÇİN BARLAS-Timur'un Yedinci göbekten dedesidir (SAYRAMİ 1986 : 82). İşte o günden bugüne Orta Asya'nın tam göbeğinde bulunmasından dolayı, jeopolitik konumunun da etkisi ile Ürümçi kenti olarak tanınmıştır. Şimdi nüfusu 3 milyonu geçmiş, Çin'in Doğu Türkistan'ı elinde tutan askerî üs haline getirilmiştir. Doğu Türkistan'ın ilk üniversitesi DARÜLFUNUN adıyla 1930'lu yıllarda bu kentte kurulmuş olup, DARÜLFUNUNUN kuruluş hatırası uğruna kızıl kerpiçten yapılan güzide üç katlı bina halen ayaktadır. Benim gençliğimin 1952-54 yılları bu kentte geçmiş, okuduğum tarih sınıfı da bu binanın üst katında idi. Dört mevsimi eksiksiz yaşayan bu kentin şiddetli kışı, sıcak yazını özletir. Sıcak yazı ise kalın karlı kışını özletir. Kent yakınından bir anıt gibi görünen Bugda Dağı, yazın yayla özlemini, kışın kayak özlemini giderir. Kent ortasından kuzeyden güneye akan nehir zaman zaman taşkınlık gösterir. İşte Ürümçi kentine özgü

“HAKİKAT-ÇINLIK” budur.

ÜRÜMÇİ’yi barındıran toprak, Doğu Türkistanlıların bağımsızlık uğruna savaşı ve öldürülen ulu bireylerinin kemikleriyle doludur. ÜRÜMÇİ’de kimilerin kemiği yok ki, Hoca Niyaz, Osman Batır, Burhan Şehidi başta olmak üzere, Şın Shisey Devri’nin (1933-1943) yuttuğu milyonların kemikleri buradadır. ÜRÜMÇİ-milyonların kanı ve gözyaşı ile sulana gelen insanlık tarihinin en facialı kentidir...

Anılarımda bu kent hakkında şunları yazmıştım: “Ürümçi, kuzeyden güneye kilometrelerce uzanan uzun bir kentmiş. Gulca’da Çinliden yadırgıyordum, burası öyle değilmiş, her yerde Çinli. Ürümi’de yaşamak her şeyden önce Çinli ile beraber yaşamamanın zorunluluğunu kabul etmek demekmiş. Bir zamanlar çocukluk yıllarımda Nılkı’da iken tiksindiğim bambaşka bir ulusun, bambaşka bir kültürün yaşandığı bu kent, her şeyden önce ulusal duygularımı rencide etmiştir. Doğu Türkistan üzerindeki ilk Çin işgalinden buyana burası Çinlilerin yuvası ve üssü haline getirilmiştir. Ürümi’nin bu konumu, Doğu Türkistan’ın tam göbeğinde bulunması ve ulaşım kolaylığı gibi jeopolitik öneminden kaynaklanmaktadır” (KURBAN 2007 : 41).

“Ürümçi, Doğu Türkistan Türklüğüne karşı 1755 yılından günümüze kadar süregelen 300 yıllık Çin entrikalarının at oynattığı alandır. Bu alanda yapılan haksızlıklar, bu alanda dökülen göz yaşı ve kan, insanlık tarihinin kabul etmekte zorlanacağı ve utanç duyacağı kanıtlardır. Ürümçi’nin başına gelenlerin bir benzeri, Kazan’ın 1550’li yıllardan bu yana yaşadığı kara kaderi olsa bile, Kazan Tatarları henüz yok olma sınırına dayanmamıştır. Ürümçi Uygurları ise çoktan yok olma sınırını geçmiştir. Çünkü Çin işgalciliği, Rus işgalciliğine oranla daha çok zalim, daha çok sinsidir (KURBAN 2007 : 58).

3. ULU BİREYLER-TAŞ DUVARLARA KAZILMIŞ ÖLÜMSÜZ ANITLAR

Vatanı dahil her şeyini yitirseler bile, ilkesini yitirmez, ilkesi uğruna ölürlük. Tarihte haklılıktan daha güçlü olan hiçbir güç yoktur. Benim ilkemin gücü haklılıkta saklıdır.

Haklılığın ölçüsü bilimdir. Bilimin dayandığı varlık ise coğrafya ve bu coğrafyanın sahibi olagelen ulustur-ulusçuluktur. Ulusçuluğun temelinde bir ırk ve o ırkı barındıran bir vatan yatmaktadır. Vatan sevgisiyle yoğrulan kültür ve tarih bilinci o ırkın ulusçuluğudur (KURBAN 1992 : 15). Türkçü veya Pantürkist olarak suçlanıp, Çin'in hapisanesinde ve çalışma kamplarında 24 yıl cezalandıysam-bu ceza- "YA İSTİKLAL, YA ÖLÜM!" denilen, haklılığımın gereğidir. "Doğa koynundaki özgürlüğün tadı bambaşkaymış, hapsedilmeden önce bu tadı pek fark etmemiştim. Uçan kuş gibi sanki göklere yükselmek, gezen geyik gibi sanki doğanın enginliklerine-koyu ormanlarına dalmak ve sonunda doğa ile sanki sessizce dertleşmek... Yağmurdan sonraki, üzerine sis çökmüş çamlık zirveleri seyretmek hoşuma gediordu. Benim dilimdeki Tengri (Tanrı), menggü (ebedî) kavramları, belki doğanın bu soylu-görkemli manzarasından doğmuştur. Onun içindir ki, bu dağlar adını Tanrı'dan almıştır-Tanrı Dağları. Vatanım sen ne kadar ulusun, tıpkı o, Tanrı koymuş adın gibi" (KURBAN 2007 : 87). İlkemin-ülkümün esenliği ve haklılığımın kanıtı uğruna tarihimizin derinliklerine dalıyorum. Muhtaç olduğum güç ve aradığım haklılık, tarihimizin derinliklerinde-taşa kazılmış anıtlarda saklıdır.

ORHUN ANITLARI. Bilge Kagan'a özgü (683-734) VIII. Yüzyıldan kalma Moğolistan'daki, Taş Duvarlara Kazılmış ORHUN ANITLARI. Bu anıtta şu uyarı yazıtlar bulunmaktadır:

"Çin ulusunun sözü tatlı, ipek kumaşı yumuşak imiş. Tatlı sözle, yumuşak ipek kumaşla aldatıp uzak ulusu öylece yaklaştırmış. Yaklaştıırıp konduktan sonra kötü şeyleri o zaman düşünürmüş. İyi bilgili insanı, iyi cesur insanı yürütmezmiş. Bir insan yanılrsa, kabilesi, ulusu, akrabalarına kadar barındırmazmış" (KURBAN 1995 : 89).

AHMET YESEVİ TÜRBESİ. Büyük Timur'a (1336-1405) özgü XIV. Yüzyıldan kalma Türkistan şehrindeki, Taş Duvarlara Kazılmış AHMET YESEVİ TÜRBESİ. Bu türbe hakkında Timur diyor ki, "Kudretimize şüpheniz varsa, yaptırmış olduğumuz binalara bakın" (KURBAN 1993 : TÜRK KÜLTÜRÜ, Sayı 357).

TİMUR'UN GÖRKEMLİ TÜRBESİ. Büyük Timur'a (1336-1405) özgü XIV.

Yüzyıldan kalma Semerkant şehrindeki, Taş Duvarlara Kazılmış TİMUR'UN GÖRKEMLİ TÜRBEŚİ. Timur diyor ki, "Biz kim ? Biz ulusların en eskisi ve en büyüğü olan Türkün başbuğuyuz" (KURBAN 1993 : TÜRK KÜLTÜRÜ).

ULUG BEY GÖZLEM EVİ-MEDRESELERİ. Ulug Bey'e (1394-1449) özgü XV. Yüzyıldan kalma Buhara şehrindeki Taş Duvarlara Kazılmış

ULUG BEY GÖZLEM EVİ- MEDRESELERİ. Medrese duvarında Ulug Bey'in Yazıtları: "Bilime sarılmak her Müslüman erkek kadının kutsal görevidir" (KURBAN 1993 : TÜRK KÜLTÜRÜ).

SÜYÜMBİKE MİNARESİ. Süyümbike Minarasi'ne (1519-1557) özgü XVI. Yüzyıldan kalma Kazan şehrindeki Taş Duvarlara Kazılmış SÜYÜMBİKE MİNARESİ. Kazan şehrinin İdil Nehri kıyısına gözetleme amaçlı kurulmuş bu yapı, 7 katlı 58 metre yüksekliğindeki göz kamaştırıcı gözide tarihî bir binadır. Tarih söz konusu iken, uluslar arası düşmanlıklar gündeme gelir. İşte bu Süyümbike Minaresi ve onun 500 yıllık tarihi böyle bir düşmanlığın ürünüdür, Rus-Tatar düşmanlığı... Tarihte Rus-Tatar düşmanlığı kadar kalıcı ve uzun süren başka bir düşmanlık yoktur. Kazan Hanlığını Ruslara karşı savunmada öncü olduğu için, yapıya sevgi anıtı olarak Süyümbike adı verilmiştir.

TAC MAHAL SEVGİ ANITI. Timur oğullarından Hindistan padişahı Şah Cihan'a (1628-1658) özgü XVII. Yüzyıldan kalma Hindistan-Agra'daki Sevgi Anıtı. 14. çocuğunu doğururken ölen eşi Mumtaz Mahal uğruna beyaz mermer ile yaptırılmış güzide yapı. Bu cihanşümül güzide yapı, bilim uğruna Timurlu Rönesans'ının Türkistan'dan Hindistan'a taşınmasının sonucudur. Taş Duvarlara Kazılmış TAC MAHAL SEVGİ ANITI.

Anıt niteliğindeki dev cami. Yakup Bey'e (1820-1877) özgü XIX. Yüzyıldan kalma Kaşgar'daki Taş Duvarlara Kazılmış ANIT NİTELİĞİNDEKİ DEV CAMİ. Yakup Bey'in mezarı ve bu dev cami Çinliler tarafında bozulmuştur ve yok edilmiştir. Fakat anıtlar yok edilebilir, tarih ise asla...

ATATÜRK ANIT KABİRİ, Mustafa Kemal Atatürk'e (1881-1938) özgü XX. Yüzyıldan kalma Ankara şehrindeki Taş Duvarlara Kazılmış ATATÜRK ANIT KABİRİ. Atatürk söz konusu olduğunda, ilk önce "Gençliğe Hitap" akla geliyor : "Muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur".

AHMETCAN KASİMİ KABİRİ. Ahmetcan Kasimi'ye (1914-1949) özgü XX. Yüzyıldan kalma Gulca şehrindeki, taş duvarlara kazılmış unutulmaz anıtların biri. "Uçak Kazası"na uğrayan Ahmetcan Kasimi diyor ki, "Doğu Türkistan topraklarındaki Çin egemenliğini ebedi yok etmek" (KURBAN 1992 : 68). "Ulusum ezildiğinde, ben ulusçuyum" (KURBAN 1992 : 67). "Uçak Kazası" süsüyle Taş Duvarlara Kazılmış-AHMETCAN KASİMİ KABİRİ.

ABİDEÎ HÜRRİYET TEPEŚİ. Türk düşmanları tarafından öldürölmüş Talat Paşa'nın, Enver Paşa'nın kabri.

İnsanlık tarihinde öyle anıtlar ve öyle isimler var ki, tıpkı gece karardıkça parlayan yıldızlar gibi zaman geçtikçe daha parlak ve büyür. Taş duvarlara kazılmış kalıcı anıtlar Türk birliğinin-Pantürkizm'in simgesidir-teminatıdır.

İklil KURBAN.

(Devam Edecek) Taryhy makalalar